

bewerkingskosten

Saldoserie

Met krappe marges verdient het saldo per liter melk een nog kritischer blik. Veeteelt rafelt het saldo uiteen met de cijfers van het lagekostenbedrijf als voorbeeld. Deze keer de kosten voor loonwerk en eigen mechanisatie.

Loonwerk, eigen mechanisatie en arbeid zijn drie posten die samen de bewerkingskosten vormen. Ze functioneren als communicerende vaten. Besparen op de ene post betekent investeren in de andere. Bepaal je strategie, anders kost het aan alle kanten geld.

Eigen mechanisatie of uitbesteden aan de loonwerker? Bedrijfsadviseur Jappie Rijpma van Alfa Beag zal geen keuze maken. 'Als je hobby hebt aan machines, kun je het scherper doen dan de loonwerker. Wie het liefst in de koeienstal loopt, besteedt het landwerk graag uit.' De meeste veehouders hebben toch al het plafond in hun arbeid bereikt,ervaart Rijpma. Ze zullen keuzen maken over wat uit te besteden. 'Kijk dan naar wat je graag doet', adviseert hij. 'De meeste veehouders zijn boer geworden vanwege de afwisseling in werk. Laat je als boer niet tot een robot maken waarbij je de hele dag staat te melken. Als je dat gedeeltelijk uitbesteedt, kun je je met andere dingen bezighouden.'

Kosten voor loonwerk van 0,83 eurocent per kilo melk of een kostenpost eigen mechanisatie van 10 eurocent per kilo melk, zeggen Rijpma eigenlijk niets. 'De totale bewerkingskosten geven een beter inzicht.' Onder deze kosten vallen eigen mechanisatie én de post loonwerk én arbeid, zowel de berekende arbeid van de ondernemer als de betaalde van medewerkers en ingehuurde krachten, geeft Michel de Haan, onderzoeker van het ASG, voor de duidelijkheid aan. 'Het werkt als communicerende vaten, bespaar je op het één, dan moet je dat compenseren door ergens anders in te investeren.' Rijpma pleit er dan ook voor dat veehouders een keuze maken in wat ze met het landwerk willen doen: uitbesteden of zelf aanpakken, zelf arbeid inzetten of inhuren. Investeren in een nieuwe opdraapwagen en in het voorjaar erachter komen dat er geen tijd is om in te kuilen en alsnog de loonwerker bellen, noemt hij als slecht voorbeeld. 'Veehouders die geen keuzen maken, komen op én hoge mechanisatiekosten én hoge loonwerkkosten. Daar gaat het bedrijf aan kapot.'

Mest scheiden duur

Bedragen van wel 25 eurocent bewerkingskosten per kilo melk zijn bekend, terwijl het optimum toch rond de 17 eurocent ligt. Rijpma rekent in dit geval met uurtarieven van zo'n 17 euro voor de

ondernemer. 'Dat ben je voor een medewerker ook zo'n beetje kwijt.' Het lagekostenbedrijf (LKB) komt op een uurtarief van 20 euro, voornamelijk omdat hier weekendwerk extra vergoed wordt. Met ruim 20 eurocent aan bewerkingskosten zit het LKB aan de stevige kant, weet De Haan. 'Naast dat uurtarief zit dat voornamelijk vast op de kosten voor de mestscheiding. We hadden de boxen gevuld met stro en scheidden de mest in een dunne en dikke fractie.' De inrichting van schuiven, grup en mestplaat in combinatie met een mestpomp was uiteindelijk behoorlijk duur, alhoewel het

technisch goed werkte. 'Vooral vanwege de economie hebben we nu zaagsel in de boxen en een drijfmeststelsysteem', merkt De Haan op. 'Ik schat dat de kosten nu met 1,5 eurocent omlaag gaan.' Overigens geeft De Haan aan dat krachtvoerboden niet aanwezig zijn op het LKB en daarmee ook geen halsbanden en sensoren. 'Daarnaast werken we met een heel goedkope melkstal.' De kosten voor installaties, ontstaan door nieuwe snufjes zoals voercomputer en vouwschuif, zijn de afgelopen jaren gestegen. Dat geldt ook voor de loonwerkkosten, merkt Rijpma op. Het aandeel maïs is onder druk van de mestwetgeving toegenomen en daarmee ook de inzet van de loonwerker. 'Een hectare maïs kost 800 tot 900 euro aan loonwerk, terwijl een hectare gras op 400 uitkomt als de veehouder zelf maait, schudt en harkt. Bij beweiden halveert dit bedrag nog eens.' Het effect is hogere bewerkingskosten met eenzelfde hoeveelheid quotum, geeft Rijpma aan.

Bovendien zijn deze kosten met een hoog aandeel loonwerk ook echte uitgaven. 'Zo is er geen eigen toegevoegde waarde meer op grond. Niemand verdient meer op zijn arbeid in de grond.' Ook het lagekostenbedrijf heeft hiermee te maken door een relatief groot oppervlak maïs van 6,5 hectare. Tot de uitrusting van het praktijkcentrum behoren een tweedehands trekker, een oude voerschuif, een bloter, een kunstmeststrooier en een voorlader. 'We hebben een duidelijke keuze gemaakt voor uitbesteden. We hebben niet eens een werktuigenberging.' Maar De Haan vindt de kosten voor loonwerk sowieso hoog. 'De tarieven liggen er niet om.' De zware kleigrond en de mindere concurrentie in de polder zijn echter ook regionale verschillen die meespelen bij deze kosten. 'Op praktijkcentrum De Marke krijgen ze toch lagere rekeningen.' Misschien toch meer eigen mechanisatie inzetten? Wie de aanschaf van een nieuwe machine overweegt zal rekening houden met alle kosten, zoals afschrijving, rente en ook eigen arbeid. 'Dan moet je constateren dat de loonwerker sterk concurrerend is', zegt Rijpma, waarbij hij meteen de nuance aanbrengt dat de loonwerker het niet per definitie goedkoper kan. 'Boeren kopen niet altijd nieuw, ze gebruiken de machines langer, waardoor de afschrijvingen lager liggen, en bovendien is de slijtage tegenwoordig lager door een hogere capaciteit.'

Bewerking op 17 eurocent

Met volle arbeidsbezetting zelf kiezen voor eigen mechanisatie of loonwerk

Accountantsadvies

Fel tegen het leasen van melk

Jappie Rijpma zal het al zijn klanten hartgrondig afraden: melk leasen. Met 24 eurocent per kilo melk noemt de bedrijfsdeskundige de prijs haast crimineel. 'Je ben in ieder geval al 10 eurocent aan variabele kosten kwijt per kilo melk. Aan zo'n leaseprijs kan geen enkele veehouder meer wat verdienen.' Over de aankoop van melkquotum is hij genuanceerder. 'Bij een lage veebezetting per man, of een lage productie per koe kun je nog winnen in (arbeids)efficiëntie. Maar voor prijzen van 1,80 euro tot 1,90 per kilo melk verdienen de meesten er de komende tien jaar geen kwartje aan. Dan moet de prijs eerst zakken naar 1,30 euro of liever nog naar 1 euro wil het economisch zijn.'

Tabel 1 – Arbeid en loonwerkkosten (in eurocenten/kg m.) met variabelen per onderdeel

	lagekostenbedrijf	laag	hoog
loonwerk	5,6	0,0	6,0
voederwinning grasland	2,6	0,0	3,0
bemesten	1,2	0,0	1,0
overig loonwerk	1,7	0,0	1,0
machines, werktuigen en installaties	5,7	3,0	7,0
onderhoud	0,1	0,1	0,5
brandstof en smeermiddelen	1,4	1,0	2,5
overige	4,2	1,0	6,0
waarvan afschrijvingen	1,2	0,5	2,5

veehouder Herman Miedema, Wijns

Veehouder Herman Miedema: 'Onze percelen zijn postzegels'

Met veel loonwerk en weiden houdt Herman Miedema uit het Friese Wijns de bewerkingskosten op 12,23 eurocent per kilo melk. 'Ik kan de aankoop van de meeste machines niet rendabel rekenen.' De veehouder heeft met een medewerker (samen goed voor 1,5 arbeidskracht) 800.000 kilo melk en 50 hectare grasland onder zijn hoede. De loonwerker verzorgt het maaien, wiersen, inkuilen, sloten reinigen

en in de winter kuil uithalen. 'Dat uitbesteden is ontstaan toen ik in mijn eentje de bedrijfsvoering rondzette', vertelt de ondernemer, die in 1992 bij de overname 500.000 kilo melk had. 'Ook nu ik een medewerker heb, kan ik het niet rendabel rekenen om machines aan te schaffen.' Het bemesten met een giertank doet de veehouder in de zomer zelf, terwijl ook het aanrijden van de kuil met het aanwezige materiaal zelf concurrerend kan. 'Maar zelf harken kan bij ons niet uit. De afschrijving is hoger dan wanneer we 100 hectare zouden laten harken door de loonwerker. En zoveel hectaren hebben we niet', geeft Miedema aan. 'Onze percelen zijn postzegels voor het werken met die machines. Dan wordt het een dure hobby.' Tussen servet en tafellaken, noemt Miedema zijn bedrijfsomvang. 'Het duurt lang voordat je van een eenmansbedrijf naar een tweemansbedrijf doorgroeit.'

Constance werkbelasting

Bij de bewerkingskosten moet ook de post arbeid worden genoemd. Bedrijven die bij wijze van spreken alle machine-uitbesteden hoeven echter nog geen arbeidsverlichting te voelen, geeft Rijpma aan. 'De pieken heb je dan wellicht opgevangen zoals het kuilseizoen in het voorjaar. Maar de constante belasting is gebleven en die is door de schaalvergroting de laatste jaren alleen maar groter geworden.' Veehouders die 600.000 kilo melk per arbeidskracht verzorgen lopen hier tegenaan. 'Je kunt in de groei naar deze arbeidsproductie wel de loonwerker werk uit handen laten nemen, maar dat lukt in een later stadium niet meer.' Zijn advies: 'Houd bij aankoop van quotum ook rekening met de factor arbeid. Die laatste liters melken kosten gewoon ook 5 tot 6 eurocent aan extra arbeid.'

Alice Booij